

Paul Jumanca

(11)

Aminții

VI

În România Mare

I

1
vol. XXI

Carol Jumanus

Amintiri

vol 241

Amintiri

VI

In Romania Mare

I

Cuprinsul

Aceia, ... in Romania Mare	2264
Frământările revoluționare din trauma anului 1918	2266
Ocupația răsăritească	2274
Ocupația franceză, administrativă. ungurească	2276
Solazul meu restant	2278
Stările de la noi din iarna anului 1919. Situația mea	2300
Conferința învățătorilor de la Sibiu	2307
Organizarea plugarilor. Miscări muncitorești	2314
Momente de înaltare sufletească	2321
Statuiele	2327
Sentința integrității brațului	2329
Administratia românească. Scri- rea anului românesc	2331
Strădaniile naționale și frământări sufletești	2335
A doua căsătorie	2342

Școala elementară de stat din Ca-

nauskes

2355

Școala mea

2363

Activitatea mea la școală, directo-

rul școlii, gh. Scamtu

2370

Recunoștința păcii: Mutat aici -

plina

2374

În România Mare.

Acasă!... S'a împlinit velenul!...
 A sosit ceasul premărit!... Visul de
 renaștere al neamului românesc n'a prefă-
 cut în realitate. S'a făcut România Mare,
 dar prădătorii învelite diplomatice au mai
 întârziat intruderea stăpânirii românești și
 asupra Brașovului, deși ni găseala serice-
 rilor și tratatelor mai îngăduiau pe cei cu-
 patrii militare străine și administrației
 maghiare — și simțeam destul libertăți
 naționale în toată atmosfera înconjurătoare,
 în toată firea surzătoare și suflurile noastre
 vibrau de furișca atât amar de vreme
 așteptată,...

Acasă!... La căminul tău, ce în libertăți
 tăi, pe care și-ai dorit atât, de moarte că-
 rora ai tremurat, ce toată obida, ... cli-
 pă de clipă, rate de zile și de nopți zbur-
 cimate...

Și în sufletul meu s'a dată misi odată
 lămură deplină. Aarele de furișca ce s'au
 hat până la dărușul ne acoperă ora de re-
 pede de nori, rate odată fugoni micuși, dar
 obreșari qui și s'atunecăți, prezentatori de furtună
 și potop. Mă a miată mureșcă s'atocmită
 de pământă s'atocmită rali.

Situația celui de acasă era mai bună,
 decât o căminărie sau, se stăduire din gaură
 miată mureșă, se atunecă se țară și mureșă
 umplută și adunare ca o furișcă. Poetul era
 plin de lămură, ora din gaură în ralișcă
 și în gaură țară, ralișcă și ... câteva
 rate de război... și i mureșă mureșă a-
 cășă copii din țară, mureșă mureșă a-
 mul din cei țară țară, și pe care o țară
 ca de țară an încheiați, și ralișcă m'a vârat

și pe mine la water, care fusese pusă,
plângea de durere, ... plânga de durere
celui rămas în tranșele platoului dela
Goberdo, ne privea pe toți trei și lacrimile
în cercuri în jurul ei... Plânga
dură din sufletul său, și au deschis năga-
rurile inimii sale înproștate și și-au pro-
mit pehracile lacrimilor -

Lumina luminoasă că m'au văzut la
căminul meu, și a acoperit isola de na-
sal necăzitor. Mi-au găsit noțiă bolnavă,
gasp, răndeciala destinului și ironia soții!..
Cărua la pat cu a jismăntate de seas nia-
siste de soarea mea acasă, poate în stiaș
clapa, când am spus piciorul pe pământul
caracteristicului. Acesta a fost în omurgul
rilei de 4 decembrie caludorul meu și în vrole
diminutii de 14 decembrie... și a sfârșit.

Mai bine de a răptămintă m'au chi munit
pe drum dela țapi până acasă, și altă răptă-
măntă am neghiat la răptămintă nenoroi-
lei mele frumoase de viață. Trată știința
medicală a fost răndecială. Omul și
sumarău destinul său, ... căile răndecite de
soată și nu mai poți nimica face -

Capii erau răndecitei, cu gura și au în-
pristărit cu mine, brau străin în casă și
nu ai erau și parancă și sistăntat de
neamurile ce mă înclămpănoasă și și de
la primul pas, lei de acasă adunarea ele
de țigări trăncilei, dar țigări nu erau. Ce
unde era și-i aiță? A veau agăntătoarea
de țigări, și lei răndecitei, mă gâdăscă
și-i pătăz până când rebirbul și și
adure nu mai leu folos. În caracșes nu
se găsea a brau de rebirbul. Și au dat
pristăntăntă meu țigări țigări și mine de
lei și și-au dat a mine de corcane. El
a ierit bine ce are rebirbul, și și țig-
ria, și și stăpăntăntă răndecitei, și făcea

patru coroane la lei. Si scriitorul oficial
a fost de doua coroane la lei. Au ramas
dator la interpretarea de inmanantare
si cu toate fata de divizia, puterile slabe
si necliritele luate de acola. Mi-au facut
datoria din gata. Au servit unui multi
fapti si i-au facut toate pasunile rau-
dute de necliritele noastre traditie.

Au servit acasa in uniforma milita-
ra ruseasca. Mai acasa multe haine
alocuite la inmanantare, de unii noi infor-
manti si de acasa, pasunile, tot din stofi
militare, a haita haina civila, da multe
de sub directiunea fabricii noastre dela Lăcu-
lita, in gura Manastii, in calvarul refugiului
nostru.

Hainele - nu prea multe - pe care le
am avut acasa, au fost profanate in hai-
no puterile capii mei. In urmaul răsărit
lor, s'au spintecat cum au putut. Au mai
găsim acasa mi-a un rând de haine.
La inmanantarea noastre multe, n'au
dus in haine de inmanantare. Oricum
meu Anel Gaiac mi-a inmanantat
in calvarul de haine negre. El avea mai
multe războaie.

*

Manatul era sub ocupatie militara răs-
seasca. Se găsimă urcări si obiecte nostri
ră pînă stăpînire pe această provincie
romaneasca cu hainul gind ră n'a mai
părăsirea. Tu răsărit lor de patib-
tiam exagerat, mitarea multele si inman-
nabile servicii se facuse necliritele noastre
poporului răsărit, in urmaul istoriei lor
nationale.

Lănd amata amata. rugare n'a destă-
nat, urcări de pe toate fronturile au por-

nit spre retele lor pețitor, năvălitor, cu gând
de răsturnare impatiua celui din administră-
ție; natori, princași, jandarmii ... , care în
neștiutură lor hămbie, făcându-se și ei
cu rămasăseală acasă, fără spitor și oprotine,
Revoluția suare propriu mai cu seamă la
poporul maghiar, care nu mai avea nici
un ideal, care și văzuse pășunându-se
tote marile vineri și ageșate miluare ...
și a căror familie isădităse de așteptări neș-
turi ce și ale altor mamești isădită-
sitate. Păcătoșenia administrăției, în ma-
rea ce născătuță și tăcâie, nu mîntuie
nici numai ungurii.

Românii aveau un ideal, pe care îl
viseau strălucit și de multe veceri în se-
le lumii invenții naționale, au isădit și
au isădit totul, puterile au fost astute de ră-
sturnare pe rețele locuitor de poporul român-
esc.

La caraușes, saccămurele și-au desfășu-
rat în lumă răsturnătoare, și-apăsii de pînă
ieri au făcut ultimele încercări de a mai
domina vaneții și vanele, căscătându-se
la Madagasta guvernul republican al con-
telui St. d. rolyi, și-a încercat păcătoșenia
a răsturnătoare de răsturnătoare așteți și
și-apăsii, și-a format un comitet naț-
țional din nouă membri, în fața sa
primarul orașului și cu căpitanul de
poliție.

Ștefanul făcându-și țările revoluționare
a gând pe fașătoși vineri noastre românești
din caraușes, isădit și răsturnătoare de răsturnătoare
și isădit și răsturnătoare de răsturnătoare, șică și-
tate. Ei și-au fost capabili să se prună
de isădită în fașătoși vineri publice
și să răsturnătoare vanele, în speșă de
lul de totdeauna al afirmății naționale.
Cu neștiutură lor țară au tăcut cu
și-și și-apăsii, și-și de pînă și, și

în cămăra frământărilor sociale învalsurate,
 străduindu-se să le canalizeze spre cele
 bune sau rele, închinându-se în fața nouă,
 sub marea democrației false.

Și intelectualii noștri nu au avut un
 răzfel, nici simțul de mai tineri viitor
 în naștină rapidă a evenimentelor, ci
 s-au lăsat, în fața lor și de umilitățile
 lingvistice, unele doile în mâinile celor
 ce se ocupau aceluia interes patrimonial nel-
 umului nostru. Au intrat în societățile no-
 ționale răgășite, subordonat guvernului
 dela Budapesta și patrii noastre: Dr. Cornel
 Corneanu, Julius Kruza, Gheorghe Neamtu și
 un tânăr român.

Mulțimea poporului și cu deosebire cei
 istorici de pe fronturile de luptă au simțit mai
 bine puterea vechilor tradiții și au avut și
 curajul luptei drepte. Ei și au adus acea-
 ită abia luate revoluționară, și au pretins
 a organizării naționale, revoluționară cu
 adunat, care să înlăture toate vechile
 păcate și să potrivească pe un nou drum,
 drept și curat, spre destinul real și vi-
 stit al neamului nostru propriu de neamuri.

Și puterimea presiune a marilor popor-
 lare, și a puterimii noastre abia luate, subredă
 și nepotrinită cu vechile tradiții și și a
 organizat councilul național și garda
națională.

Urmăria se va scrie, aducând oare folii-
 ficată; ea nu cuprinde evenimentele și
 faptele în adunările lor realitate. Se
 modifică sau chiar se falsifică, ea
 și scotă în evidență faptele din nou, care
 nu le-au răvârit și veduții, care și-au
 fost. Se simțitorie ramurii stări cu
 pece străine și se aduce laude celor ce nu
 le merită. "Les adunări" făcându-și și
 faptele mari, ai veduții lor mureți, ai episo-
 mului, — răvârită și lăți în amănunț

lui lor.

În „revoluția” din Covasna, din Toamnă
anului 1948, s'au petrecut o serie de procese
de falsificarea adunării. S'au scris și s'au
o istorie de natură, căntându-se să se
scrie în evidență anumite persoane, care
nu s'au prea știut, care au umblat
pe căi sătăntoase și au venit la parșural
gata. Într-o toamnă, George Heanțu,
a scris cartea „Activitatea consiliului național
din Covasna” și s'au înscris și s'au
inimutele petrecute cu înșirare abateri
de la realitate. S'au luat testele din foaie
„Lumina”, care apar pe steme și, în acest
caz și inspirațiile redactorului acestor
Dr. Cornel Corneanu, cum s'au găsit de tot
de auna. În fața, în cartea lui Heanțu,
Dr. C. Corneanu și a mâni de oameni de ai
săi, sunt înfățișați drept înșirări
și călăuzitori evenimentelor petrecute atunci,
când în realitate și s'au fost altăna de
cât „beneficiarii” străduințelor altăna și s'au
coștat în fațeta necăi de guvernare,
când lumina erau peșe.

Ființele, în tot de pe câmpul de luptă
studenții celor două institut de carte româ-
nă sunt ignoranți cu cea caducă. Și
în nepăsarea lor n'au protestat împotriva
măștișării adunării istorice și au adus
ca în fațeta lor să se impună această
ce se se unificarea și îngăduirea să
fie membri ai consiliului național,
de sub stăpânirea guvernului de la Bra-
șov. Unele mai știu acum de străduințele
depuse de profesorii de atunci al pedagogiei,
Paul Gheșu, de înșiră călăuzitori istorici de
pe front: Ioan Rădulescu, și adună,
fațeta unei Helmi Jucan, sablon-
tenentul de atunci Păin, și colonel păsă-
nat, Ioan Căstun, profesor acum și alți
ca și s'au și multimea înșirată

de suflul vechilor măști, pe care le trăim.

Cu n'am fost aici. Mă găseau în călătorie pe plaiurile Moldovei. Găsit orășii au căutat să se tot la suprafață adesea și peste n'am reușit să trecem totul, dar am ajuns la concluzia adăvărată și reală. Luptele naționale, atât de măști în deși- surarea lor, au fost o creație a revoluției din secolul din nou, o poziție revoluționară a revoluției lor, un îndemn la acțiune și publică în nașterea revoluțiilor, ce se pătrunse în mișcarea lor, o poziție revoluționară și finească, dictată de vechile simplitate.

Conducerea revoluției a fost luată de consiliul național, iar para revoluției se făcea de către garda națională. În consiliul național n'am vădit neîncredință, țineri stabilite de abilități și omul român, Tuliu Rău, Ștefi Orșescu, Ștefan Jianu, Dimitrie Dănci, singur Ștefan Jianu a avut o conducere frumoasă revoluționară, în același timp a avut și curajul și demnitatea revoluționară, dar acesta n'a găspădit încă în primele zile ale mișcării revoluționare, în culmea gloriei, dar tiner, având deja 36 de ani și cănd se născuțea încă atâtea neîncredințe de caracter.

Am mai intrat în consiliul național și reprezentanți ai "hătrâurilor revoluționare" din frământările de revoluționare: prototipul hătrâurilor Ștefan Ghidici și profesorul Ștefan Popescu. Pe Ștefan Popescu l-am ales președinte, iar pe profesorul Popescu vice președinte. Costul de revoluționare n'a încredințat revoluționării George Karamita, poate nu păcătorește nici n'a dus frământări și nu a fost considerat în toate vechile de revoluționare revoluționară de aici, dar în vechile vor devotați revoluționare și revoluționare revoluționare, în revoluționare revoluționare revoluționare și revoluționare revoluționare.

și mai intrarea în acest "consiliu național"
 și alți slujitori ai regiunii așea izolată;
 în general siasonarii, de la comunitatea de
 avere, scutarii magistratului orășănesc Ștefan
Petroșcu și Dr. Petru Florian, de alt fel na-
 mii cum se vede și cu limba mea în sa-
 ciatate.

Între cei mulți intelectuali se simțeau
 și scutarii orășănesc, scutarii gheor-
 ghe Jumana — Tata gheorghe. El sepe-
 nta țărăni orășănesc, în secol că-
 rora a avut interdecina a mare popularitate,
Tata gheorghe era tare insufletit. Se auzi de
 rila era epistolă de lucianii noastre câte două.
 Căut a cărat musuraru, în locuina anului
 1916, în mănuile intropolitane gheorghe, epi-
 tropia provincie andrie să disperu să se
 tragă slapotele lucianii. Și au plăcut atunci
 aște slapote în scute inducerate scuti-
 rea reveluic a unii neam ce se studia
puta a văduire unai dreapta a destinului
vai. Tata gheorghe a văduire ce a drum
permanență în reflutul lăii. Și cănd na-
 rale libertăți naționale și i uit diei nașe
cu marginca evrautului noștr intinuat,
de rina mare a adunării naționale de la
Alba Iulia, Tata gheorghe a tolerit, cu
plata, care cameni, care au traș, cu năndat,
slapotel cel mare — siersonul pe are.
aveau stomi — diei noi și păia în amurgul
noștr, fără intervenire, văduire glas
de lumine, gels de demerice laictare,
de stăluie și hăruire. Și el, un na-
 Ńest și in văpșă inaintă și a des la
marele reșor național diei stată de
glorie a reșorului Reșorad, și și des
in numele plăgărilor reșorărești, reșor,
puta reșor ce mare a reșorului reșor-
reșor. Și păia cănd mulți diei ei ce
intrare in consiliul național, figura
reșor ce numele, lătrănu gheorghe Ju-

mausa, cu stăruință în suflet, era
meser, în plină activitate. Se găsea meser
în mijlocul poporului și se străduia să
le țină meser țării și viața cauză dăturii
față de strălucirea alipe istorice, pe care
le trăiau.

Făcerea Prata ghidus era în fața meser
cării. I se simțea această îndatorire de
multime în frământare permanentă și
în neșarut elan. Fapte istoricele erau
erau prezidate de dăruire. Și prima a
erau și în felul acesta, născută din simțăminte
opunere multele sale strădăniți naționale,
dău curul cătorva decenii de curată luptă
românească. Era meser prezent potestăde-
na, în fața zărilor, cu lumina vicalui
simpluț, în solii. Curăcătul său lăsa cură-
pănit dăra răsunet în sufletele multii-
mii... dar adeseori, un sine și aproape
neșarut nor și aproape furtive, a în-
cunuta alca vizibilită pater obșnăva sau
solii mai ager. Nu era el deplin multimeț,
una îl vedea. A fost și el la Alca
Tulia, un pater să lipsească de acola..
Văzind începi în tenul, vedea într'un
un ghic al campartimentului, pater în gal,
cu gândurile departe - Făcerea un anca
manifestățiile de lumina, căntărele de vece-
lis ale condăniților săi de dăruire - Ghic
Prata, multimeț de totdeauna, venul și
inculțitului viciu, se apropie de el:

- Făcerea Prata, ce viciu? Sate dăruire
și făcerea Prata în Alca -

- De, Ghic, a Făcerea. Ne opite dăruire
era de se vă vedea vical simpluț, dar
mă lăsa să și eu fi vedea și și păstrăm.
dăruire tenul ne opite de a vă vedea,
tal el să se vedea, să și pater de ghic -
Ormul cu lungă experiență de viciu,
era departe în viciu și se tena de se vedea,

să adună veniile la vor nești și păcătușenia
naștră.

Încălțarea treburilor noastre, case cărleau
în serviciu consiliului național, o case profe-
sorat Petru Poni. Se diuț se gura la
naștră Popovici, unde dăruit era director.
Munca consiliului mai avea îndatorirea
să rogăseze toate cetile din graniță până
la ducăre și vobla Alunioleu. Găruș
în imunitate publicate în faile de pe atunsi
studiuște fumeau ale unora din orașie.
Por autințitate era mai de seamă a defă-
rență a tot ținutul întors de pe fronturile
războiului. Veniile erau tulburate, viața
nu pusa era riguroasă. Numai orașie în fume-
tău primordiale, căi erau familiarizate cu
ele.

Și n'au făcut lume tăburii. Lumea și o vâ-
rut limitată de îndatoririle sale și n'au fost
multe cazurile de mistologie și incidente mai
grave.

garda națională s'a înfiripat încă din
primile zile și constituia un bun organism
pentru pară vici și orice obște. Se în-
sărușe pei tot ținutul întors de pe front.
Sărușe răsărușe se mai găseau și vob 2-3
muni, crescuți și vob în acut răs. Au lu-
at în primire cărăușe în toate magarișe
au fost toți echipați și încarmăți. Condiție
și disciplină a fost de toată lauda. Alunioleu
gărușe avea vobla unvenită gradului. Fan-
drușe se a constituit contribuție publică
a locuitorilor răsărușe, în descriere negușo-
ră au dărușit seune mari, aneile fumeu
amenințate de mișcările revoluționare.

Toți membrii gărușe purtau insigna
tricolorului românesc. Se edișile publice
și corle din cetate flutura drapelul național.
Era pule tot liniște, lumina. Se vobla
lumea din plin. Sărușe și vobla se
țineau laud.

*

Numunia va merge înă-nă, fiindt mult.
 Lumea primea spre răsare răsare, a teptand
 scrisa doborantului român. A venit înă,
 din spre apus, accusata rășeară. O mică
 mișcare mișcătoare, sub conducerea unui
 locotenent, a ocupat manual și a luat în
 mâinile sale toate treburile administrative ale
 orașului și regiunii înțregi. Garda națională
 a fost desființată, armele au fost pradate,
 — case au fost — și mai mult le-au
 aruncat, pentru, orice eventualitate ce putea
 să se întâmple.

Săptămîna nu ne vedeam în ochii lui.
 Considerându-l ca stăpînii orașului, nu
 vedeam în ochii lui nici o mișcare ce
 avea în vedere națională. O rășeară înă
 și înă în brutalitate. Numunilor fureștii
 din unele note au fost ridicati de la rețele
 lor și trimisi, într-o scrisoare, la Belgrad.
 În Caransebeș și au fost areștari, conducătorii
 de aici au căutat să simplifice lucrurile și au
 fost areștari.

Consiliul național a rămas în func-
 țione. Lumea înă de romani arend și rule
 ordinele trupelor de ocupație. Caransebeșul
 detinea numitelui de la Caransebeș, era ridicat
 din soldat de mînd la gradul de locotenent,
 Om fără cultură, avea vîrte vîrte poporului
 boțale și rășeară. Erau înă parate
 la timp, Consiliul național avea fonduri bo-
 gâte, într-una mult și-1 plăteau rășeară
 multe profesii și petreceri și, și mai arendau
 și scuse de lucru și se vedeau, în felul
 acesta, toate oportunitățile, ce înă înă ce au
 posibil.

Statutul de candidat al locotenent
 se gîrea om rășeară, care vorbea
 perfect românește. Pe urmă rășeară a fost
 român. O scrisoare areștari și fîșea și mi.

gimca lucrului de muncă era; obăscul răsărit
 nu venea, mai lăsa și, nu cutera și o spumă,
 soldații răzbiți sau făceau răsărit sau răsărit
 în vinturii, umplau și în mersu în stoaie
 de hății, trăgeau focuri de aruncare pe tot
 locul și răsărit și maplea. În răzbuț sau
 soldați răsărit, care făcând de acțiune
 în fața cărușii de pe coră, cu o iscu-
 răsărită, dăruia de încălzi mai bună, cum
 ținea oana la umăr, cu mâna răsărită
 pe la spate trăgea focuri de aruncare. Și
 ne miram de mersu și răzbiți. Un alt
 soldat răzbiți, umplând fără rost pe uliți,
 în colțul străzii noastre cu strada Traian
 Boda, trăgea focuri repetate în pământ
 și împănau gloantele tot lungul străzii
 spre răsărită, și era ulițe pline de cofe, pe
 răzbiți, cum se găsea de partea de dincolo,
 a făcut și în răsărită gloante de gloante, și
 răsărită spre răsărit. Am înmăsurat, când l-am
 văzut și numai o mersu dărușii, și
 l-am răzbiți de moarte. Nici o și nu s-a putut
 da seama cum a răzbiți.

Șărbii au luat tot ce s-a găsit în
 răzbiți și au trimis la Belgrad. Trada
 a fost bogată, la o curșă, al fusese cu un
 militar. Se găseau acolo și de haine
 răsărită, răsărită dela și mobilizată, umplau
 răzbiți răzbiți dela răsărită la răsărită și lă
 răsărită de tot, la răsărită și făcând răzbiți, pentru
 răzbiți.

Șărbii au luat și răzbiți a răzbiți răzbiți
 cu răzbiți, cu răzbiți cu răzbiți și
 răzbiți și nu șase sau în răsărită răzbiți ad-
 ministrative răsărită, doar numai cu
 răzbiți de răzbiți al răzbiți data,
 și se răzbiți și răzbiți de răzbiți. Și
 făcând și răzbiți publice, răzbiți
 de răzbiți și se răzbiți în răzbiți-
 și, sau pe răzbiți, de răzbiți răzbiți.

*

În luna Februarie, războiul s-a plecat, și venit armata franceză, cu toate lucrurile și cu manuscrisele și nestăvilită și asanole a fost primită. În sîmbătă se seas sînt? am adunat triumf. Soldații francezi au fost de a complota cu noi nu mai numărăm în ea la cătune. Dar că totîmbăcarea la cine și se poate de bună putare, de cavalerism. Tine și se gîceau și doi negri, tînta atuncii tuturor lucrurilor, copiii se țineau după ei ca după urs. Și dăceau războiul nostru și și vedeam simțit de drum.

Ne-am lăsat atîta de plerosea și hitor, am primit cu căutare și seale de lucrurile pe față noastră francezi — dar epedă ne-a fost înclonă și amare zilele se au umat.

De la amantul francez a avut a putare cum nu se poate mai blasă, mai înlăpătabilă. Comandamentul lor sînt a dat a sultare oamenilor stăpînirii de pînă ai și au sîntat doi sau administratia sugură, în toate ale sale cauzate maki și pînă multe. Sînt teritoriul ocupat de francezi, și a făcut a nouă similitate administrativă sugură. Lugos vărmege, cu un prefect la Lugoj și tot aparatul administrativ în subordinea, fără să sînt a cărut doi sau în răsina zădornicilor suguri, Președintele funcționar aceluia țării se pune de cocas la pînă, și pînă de pînă și a sîntat la sîntat răsina, de sub obediția stăpînirii de la Mădărașta.

Tricolorul românesc a dispărut de pe tot locul. Lei care se mai gîceau cu un' o locodă națională pe pînă, se au avut în țări de cătă zădornici suguri. Comitetul național nu mai funcționa, lăsa-se în totul sub

vălăvășii cu pînțari al nechei stăpînirii di-
garhice.

Ungurii erau o amănă foarte violenți. Ei și
dădeau bine seama că sub înfățișarea de păcă-
rieri nu și puteau face treburile lor sovietice.
Se îmbrăcat masca democrației vremii. Și
posează tot: cocardă roșie la șipie sau pe
piept. Sub masca aceasta ridicaseră munsi-
tării împotriva populației de țărani și țar-
turoși, negustori și meșterii ce i aveau, ro-
mâni sau necuți. Agenți provocați de sovie-
tismul ungheres, propagau în case sau,
în rare dămii nu credeau, dar cu case și
acumdeau cu iscurită terroarelor lor păcătoase
de îndurării rătașitoare de inflote. În felul
acesta, semănând anarhia, voiau să și ca-
lifulă orgeliul sovinișmului național ungher-
res.

Gândurile ungheri împănăsează vasaș.
Erau peste două sute. Se îngrămădăse în aer,
cări pe rate nu îndrăzneau să reducă. A-
lea se înșeau și erau primite cu furor de
omni. Numblau cu cocardă roșie la șipie
și fumeau pe toate ulițele în patale mai
mari, urmărind orice mișcare ce nu le era
pe plac.

Se constituiseră un comitet din cîțiva
rătașiți pe ai de pe alte meleaguri și vi-
3-4 meșterii ungheri privilegiați, sau necu-
mai stie, de pe ce plăcisi străine. Treceau
rolul comitetului național de păcă și
impuneau, organiza administrativă ale orău-
lui, voința lor.

De toate, au rădădit a masa manifes-
tații nemuritoare, cu drapelul roșii și
șabardă cu inscripții democratice. N'au
fost mulți, a mână de oameni, dar gîbă-
gias și provocatori. Supătați pasivă
nu și-a împiedecat, și-a tăiat în pace,
avea cunoștința că toate acestea erau
jocuri de teatru de seară durată. Nu erau

ca mâne zilele timpului de izbăviri noastre.
 Kitova însă s'a ocupat rău în această
 și de nișese numitoarea, care stăruie
 nu-și avea locul, căci nu era nișera. Era
 în fal de jale marcat de spăimăntului
 oligarhiei de până ieri. Faptă care a bi-
 tut vizită cu glorie și neamă la în dăru-
 și erii, de soare deiați oameni, ce se învâta-
 nare; în această mascaradă de teatru, toți
 feteliti și drapete lor la mîta căpăle
 ipălat pe deale. Numai jandarmii și
 și de până ieri ai poporului, călcau tăn-
 și înghinfați.

Multimea cetățenilor lor privea cu mila
 și cu un oarecare grad de simpatie pe numi-
 tori încolanați în manifestații. Au-i apăsă,
 și tremur diușoratică, dar și înțelega și și
 de seama de ceea, în care fusese atrăși
 și-i căina cu mîla. Privea cu ună neînfră-
 zată la jandarmii care și fluturau, ce se
 șea și cuasuta înghinfașe, în mersul
 la dentat al neșicului lor orgalic, covi-
 nișit, pentru lor de ceea, de pătrîși.

*

În aceste zile de frământare revoluționară,
 cu simi vedeam de neșicurile mele numite și
 complicate. Faptă agăvinate mea de țări
 qui și mai bine mi s'a începit în șel-
 țările de învântare și jandarmi. În con-
 sul și erii s'a mai ales Nica. Fused până
 la Băngăria vîntă melit ce mai și
 nișere acolo, în grădina lui Spiridon
 Moșanu. L'a ocupat tot și gîșerul
 Ion Cărnășu, care nișere tot acolo,
 continuându-și derbele gospodăriei sale
 și a șicilor de tot felul, pe care le învântă,
 nișere nișer administrator al ma-
 țicilor ce se mai găseau în grădina
 și de băncăului Ștefanovici și și,

cu mîntea sa de oltean, și la folosirea
punctelor intermedie sale personale.
Turea a vîndat mîntul cu 1500 de lei,
supra se și-a arăpat modestele cheltuieli
de drum, și-a adus și mie partea ce mi se
cuvenea, și câteva sute de lei. La reîn-
toarcere și-a apîrit și la Hărcidova și ne-a
adus cafelele pe care le făcuserăm la
bunul gust pitulescu, la boarea noastră
drăcoasă.

Din hîrnicia de femeie a mamei,
aveam ademata în pod lucrati suficienti
pentru familia noastră, și în grădinișori,
dar mai trebuia multă; cum erau venite
și nevoi de cuveneau implinite și le-am
un pică aveam de unde lua. În vremea re-
bunului, mama primea un fel de gîtur
după capii mobilizați, mai trimitea și
altmînd câte ceva din solda sa. Mămă scutea
se gătaură. Mămă avea cărtiga pentru ea,
altmînd și gîta erau fără ocupatie. Gîta se a-
purau, cu grădinarul său Lonică Răduț
de meșter de pantofar. Făcuseră atelier
în camera mică a casei noastre și căpseau
incălțăminte stivată, căpseau și pîngălușii.
Cărtiga era, și mămă stă de găta - mă-
mă și el nevoie de multă, era, ca și
mine, gal de haine.

Eu eram considerat suspendat din
partea școlii, de către superioritatea mea
școlară. Hîrnicească, dară aveam nepu-
nea în deplinătatea școlii, considerat -
după neputința sa obișnuită în cazuri dificile
- nu pe care mă vrea să le de lege -
nu mi-ar fi răgănit. Din primăvara e-
pidemiilor de gripă spaniolă, școlile se
găseau închise. Eu am acumulat înve-
diat ce am avut, considerat, că mi-am în-
tot din război și mi-am avut partea
în primăvara. De lucrurile am acumulat
copii cu și la viața noastră și cu starea.

după război am început școala. Amenea
nu mi-a aprobat revenirea la catedră, dar mi-a
zis să nu împiedic, legile în vigoare și eveni-
mentele în fișiere erau de partea mea.

Epitropia parohială mi-a acordat loca
școală în luna Iunie. Problema restanței
era mai complicată. Mi-am dat la profesori
un listă de școli parohiale, primul episcop și parohi-
arul parohial discutați și i-am scut banii,
era dreptul meu. El nu era simpatică mea.
Chiar mi-a respins când a fost cazul. Trei
luni și-a mai dat facultății mele loca, după
ce scosese ordinul de război. El scosese mi-
le și puse în toate acestea, când ne-am în-
vățat la București, în primăvara anului 1946.
Era încă mică de felul lui, în deșchire
când trebuia să facă pe oficiul. Cu la
măscul meu, erau să-mi puse și scutit.
- Să-mi profesor, să-mi să-mi dați sa-
tute războiului meu pe trei ani.
- Ce restanță? Locul fi s'a scutit la
ordinul comunistului.

- Cu războiul nu are dreptul să mi scutire
războiului meu. O ordinație a ministerului din
1944 nr 120.000, este deosebită și categorică;

Facultățile de învățământ și profesorii au drept
la loca scutire a titlului scutit la răz-
boi, pe tot timpul războiului. Cu drept con-
știentul mi-a scutit loca și mi-a scutit
facultățile pe de-a-ură.

- Cum se scutit? Nu știu unde ai făcut,
mi ai făcut de război din anii 40?

- Nu, am făcut, a știu și eu și a știu și
dona mea noastră, că ne-am scutit în orașu-
rești și a știu toate lucrurile. Dar dintr-o dată
se scutit. Avuți și mi scutite știu știu mili-
tare, prin care am făcut scutit la

școala războiului. Cu știu se scutit comu-
nistul, din organ literar sau scolar, s'a scuti-
t în înțelesul militar?

- Pînă, ai dreptate! Dar noi, în timpul

obscurei dumneavoastră, am plătit suplimentari.

- din cauza mea?

- din cauza dumneavoastră. De unde era să plă-
tăm? Mi v-am dat pe a mei rămas.

- va să zică, pomană de câteva sute
de coroane.

- câteva sute de coroane. Si acesta e ră-
spunderea lui, în viața dumneavoastră -

- domnule profesor, eu nu sunt pomană,
eu am un pomană. Am și primirea de la
dumneavoastră suma de 6000 m. de coroane.

Am primit încă 5999, dară un. mi neți
plăti suma integrală, vă dau în judecată
pentru fost. Mi-ati furat pomană de la gura
copiilor, mi-ati aruncat familia în miserie.

Am răbădit pe dumneavoastră, mi-ati episcopit,
sau comitetul parohial, și pe acelu, case,

clădire în ultimă ra, corădat acelu de noroi
indiferență, a lăsat fără contare în mine,

Mă simțeam în stare de dezentare, pentru că, în
dumneavoastră de sentimentele mele, am pătruns în
măte am găsit și am tăcut lașpată din
rolă, să mă pun în stăruirea mea.

Și dăruind se milogea la piciarele stăpâni-
torilor și chinilor neamului nostru, de la Pruda-

partea. Locotenentul Orelby Lăscu nu m'a ra-
putat că am dezentat, și a găsit și a făcut

episcopatul catolic român al Caransebeului,
ca și prin această faptă m'aruncă să și

justifică, față de stăpân, loialitatea sa ne-
tărmurită. Și acum, schimbându-și coji-

cul, și a pres în fațetele mișcării naționale
și cauduce volia plăcilor noastre de

volite, tu trecuși și oferă regelui Româ-
niei actul meu, lăsat de Albu Zăbala

de toate vacanțele noastre. În străluciri-
rea neamului său, le-și face de un neam

meu, care a fost cucerit în sufletul său

și a venit pomană sentimentelor sale na-
ționale.

de via lung la mine profesoral marlu și mi
 spune:
 - vezi, ora mi place să te văd. Și-a
 fost de folea privilegia în lume, te-a străin-
 unt, ora cum te lăudă să fie un om în
 viață. Ai fost copil bun și elev distins, erai
 încă prea timid, un matroflor - iar
 că-ai vârlă - dar așa era. Omul se conștie
 să fie om, sădăruet, conștie, să nu fie
 nici oborât, dar nici prea timor, să ai în
 demnitate să părăsească și să nu se lase să
 fie vătat în pizicare.

La dreptul demnitate. Core în viața con-
 sistenței să revină asupra ordinului dat,
 - nu să er și nu numai atâte, am să-i
 spun prea spiritului pârșite și ce am pe
 suflet, ora cum nă spui și demnitate.
 Ai-e tot una. Nu mă poate da o fană din
 Abscâtie. Și dacă ar face-o, lumea mi-e de-
 volină, vai gâri și eu a pâne pentru copiii
 mei pe undeva.

*

Eu am trecut granița în noaptea de 4 spre
 5 octombrie 1945, celebrând nașii al liberării
 noastre patriotice. Alina s'a implinit luna și
 venerabilul conștie, în vederea reînălțării
 țării, înălțată în ziua de 11 octombrie, a-
 ducă decretul nr. 7303/46, prin care mi se re-
 torie plata salariului.

La această dată familia mea încă
 nu stă în posesiune unde mă aflu și
 autoritatea mea sălări să grăbire să să
 condamnă de călcarea legilor militare. Trăși-
 ra această este reconștie, dar și condan-
 nă. E o poroste, ce mult tîle și în așlay
 timp murdări și sălări. E a doră și mult
 grăbire de reînălțate ce le murec atotpu-
 tarului lădii față de mine, dar și de
 "sălări" rîu suflet rîu în ore.

Cometera condamnării mele, de către "papa
sfânta autoritate" bisericară răsărită, începe
"ex offi" direct din recușină, fără nici un
raport din afară. Reproduc în integritate cum
est:

"N° 7303, Sc. ex 1915.

"Lăfădușu-re vestea, că înmățătorul Anul
Germania din Tor nu mai este la miliție
în raportul de care a fost suspendat."

"Fără la verificarea chestiei, episcopul fu-
rabilă se îndreaptă la să vizeze serviciul
religiosului munitului înmățător."

Decretul este semnat de episcopul Miron
Lăfădușu și de referatul răsărit Ștefan Giannu.

"Vestea" că "tăbă" era foarte rău. Mi-a
păruțit a profesorul Ștefan Karlos, primul
episcop al țării, când l-au întâlnit în
murmuri, în primăvara anului 1916.

Pea "Gletila" i-o veșni din Tomu Geverin,
funcționarului comunist Ghita Portolan,
în care era pînă, că eu mi-aflu acolo.
Ghita i-o ghiluit să vizeze, răsărită lui Gletila
episcopului. Și acesta a vizez cauza în
reducție.

A acesta poveste se revizuire și orga-
nizate răsărit de stat, la 6 aprilie 1916
Inspectoratul răsărit al comitatului Conas
Geverin se adresează episcopului Miron
Lăfădușu în următoarea scrisoare:

2147/1916

"Hittóságos és Főnököknek" Című ir. !
A nagy-magyarországi Vallás és Hitoktatás-
ügyi Miniszter Kormány 81950/1916 III d.
számmal rendelkezésre birtokolt kérem, melles-
tesen a Magyarországi Népközlönyben
közölt, hogy román felkelti tanító háltszert-
kezdésével a vajon az iskola fenntartásá-
hoz szükséges költségekkel tanító illetmé-
nyei.

Fogadja Hittóságos hivatali birtokolt

negilivănității.

Lugoj, 1916 în aprilie la 6 an.

Dr. Szabó Péter

his Taufbüchlein

Pe românește:

N° 2147/1916

Întruimne și Prea Sfințite Doamnele Episcop.

La ordinul N° 31950/1916 VII d. al Excelenței Sale Scaunului Arhiepiscopiei de culte și Instrucțiuni publice, eu omare vă rog să lămuriti a mă informa de locul unde se găsește Ionel Juncușca, învățător la școala gr. or. române din Lăcăuș, și școlii comunității hincivăriei sustinătoare de școală, plătiturii a școlii învățător, competențele sale.

Primiti întruimne expresivă de mulțumire mea stăruie.

Lugoj, 6 Aprilie 1916

Dr. Szabó Péter

impetor vobis regere

Comitetul Siceșan, răspunde sub nr 1758 din 14 Aprilie 1916.

Redon răspunsul în traducere românească:

„Cu referire la stăruie de demnitate adresă cu nr 2147 din 6 Aprilie d.c., avem omare să vă comunicăm, că eu curătorul școlii unde se găsește învățătorul Ionel Juncușca gr. or. române din Lăcăuș și că din cauză că Comitetul nostru încă în 11/24 Noiembrie 1915, sub nr 7303 gr. a dispus comitetului parohial din Lăcăuș, în pînă la alte dispoziții, să iertare ordonarea lafii comitetului învățător.

Primiti...

Lăcăuș, 14 Aprilie 1916

În rediță va din 13 Februarie 1917 Comitetul Siceșan se ocupă din nou de menționa mea

N° 957 gr. d.c. 1917

În cauza învățătorului Ionel Juncușca de la școala confesională din Lăcăuș.

Se vor informații de la regimentul 8 de Hono-
ri în ceea privește înregistrarea în cartea
Căminul Juncușeni.

Adresa către regiment este următoarea,
în traducere românească:

Către Onor Comandamentul al regimentului
8 de Honori în Loc.

cu onoare rugăm Onor Comandamentul, în
Nimevoiască a ne comunica local, unde
se găsește înregistrarea de la cartea confesională
ort. română din localitate, Căminul Juncușeni,
apostrofător cadrelor regimentului de Hono-
rație și tot deodată și adresa sa exactă.

Caranșeș, din redacția revistei școlare
al comitetului de cercetare, Timișoara la 26 Februarie
1977.

Filaret Muta

Comandamentul și vicar episcopale
Comandamentul Batalionului de com-
pletare răspunde cu data de 30 Martie 1977
sub nr 2767. (Adresa din 26 Febr. 1977 a
comitetului este înregistrată la comandamen-
tul militar pe ziua de 29 Martie 1977)

"Articolul adresa, pe înregistrarea
căci omul în ziua de 2 Decembrie
1914 a fost repartizat la detașamentul
8 de Honori din Coronea, pentru serviciul de
siguranță și apărarea grădini și de stăru-
nă ca să se înregistreze la batalionul de completare
cu un fel de raport oficial, repartize-
rea sa actuală nu e necesară."

Răspunsul comandamentului militar
se înregistrează la comitet sub nr 1745
- 1977.

cu o dată din nou în redacția
revistei școlare la 6 Aprilie 1977 și se
înregistrează.

Frate intervențiile familiei mele, tactă militară a fost rădăcină, conștientul a rămas neclintit în hotărârea sa.

În vara anului 1917, regimentul meu, S de Honnori, îmi năvăli necesitatea din Tugaj la Caranșes, Gația mea, îndrumată și sprijinită de comanda lui înaintea a merge la regiment, în care intrăchă de mine, redau în traducere românească textul acestei scrisori:

„Comandamentul al batalionului de completare al regimentului regeș ungar de honnori N° 8, în loc.

Soțul meu, Paul Jumanca, care s'a născut la 15 Februarie 1886, la Măgurele, a făcut parte din detașamentul de gravitate dela Crăova al batalionului de completare N° 8, regeș ungar, de multă vreme n'a mai dat nici un semn de viață. Deoarece dela biroul de informații al armii regeș, n'au primit nici o însemnătate, cu acea unitate sugămintă m'a adresat către comandamentul, comandamentul batalionului de completare, să lucreziți a m'a însemnătate de la cel meu de se oflă soțul meu.

Caranșes, 30 Mai 1917.

Repetând sugămintea mea, rămân, cu stăruință,
Gația lui Paul Jumanca.”

Scrisoarea rătăci mele a fost înregistrată la biroul batalionului de completare, în ziua de 7 Iunie 1917 sub nr 60 din 1907. Administrația sugămintă s'a făcută punctuală, fie civilă, fie militară, cu data de 2 Iunie, nevasta mea primind răspunsul pe care l' am primit și în original și l' redau și în traducere românească.

2284

2287

60
allé: 1917

L. ex.

Yummanbka Pálné

Haranssebes
Potok u. 48 hrsz

Haranssebes 1917 június 6-án

Értesitem hogy konvencióról, exideig ide
semmiféle hivatalos értesítés nem érkezett.

Amennyiben nevezettől hivatalos értesítés
érkezik, úgy, arról, annak idején a körzeti plóhá-
róság, ugyan, értesíteni fogom!

Yummanbka
póty seveztést.

Kaegy. Mhu. 8er henn. Pataislaug; Svannanslaug; avel

Karaineber.

Storgens Junnanna Sal si oxnikeltt 1816 november 15^{en}

A morg outa'kot minit seboenit' pivo" a kaegy. Mhu. 8er henned' sot-
saxlaug; korrava; knikonk'neing'leau; velt' allkannaxna; ma; seg-
ata nem' rolati' sletjoll' margava'. 'Kunthoeg' a, "stia's korevt' "Leds-
oito' isodaj'at' seldis' pennifols' efsok'kevt' dem' koptam, aem' ala'-
sahas' koroepel' forulv'is' a' sek'ink'et'os' Pataislaug; Svannanslaug;
p'vine' els', p'vine' k'edj'ote' Storgens' halle'se'ial' efsok'ke'um...

In rumanate:

"Metalicul de completare regesc ungur N° 8
Gazit 7 Iunie 1917 nr 60 albe, 1917, cu o
anexă.

Leticii lui Pascal Jumanca, Caraculcu,
Str. Palacului N° 48.

Caraculcu 2 Iunie 1917.

"Si aduc la cunoastinta Sa despre aci sumi-
tal, pînă acum n'a venit aici nici un fel
de incuviintare oficială.

Intre cît vom primi incuviintare ofi-
cială, despre aceasta nă vom scrie la timpul
rău, prin autoritatea comună, Evlencifrabil.
adjuantul Metalicului."

Nest răspuns a fost ca mai găitoare
dovadă, că autoritățile militare nu lucrează
nici o măsură împotriva mea, și în con-
ștință, episcopia nu are dreptul să mi
răstărească pluta subacului. Caura sa luopede.
Luamata în această dovadă, face din nou
venire la Comitetul diocesan să se a-
chite restanta și să se plătească regulat
solacul venut. Episcopia însă rămâne
pe punctul său de vedere, ilegal și aluziv.

La schimbarea de interese, rezultatul
de la Comitetului diocesan, alina în rediuz
din 11/24 Septembrie 1917, aduce cauza în
cunoastință și decide, că am aducite venirea
și mișcările plutei solicitate. Decizia
metalicului se comunică patentesi, prin proto-
popul Fractal."

Anexa răspunsul în original:

Sup doct

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

1289

30

Andrei Andriuc
protopopescu

Vremea s'a scurs, războiul s'a sfârșit. S'a făcut dreptate neamului românesc și mi am întors acasă. Am sosit acasă la 4 Decembrie 1918, după calu daonal mare, în ziua parării lui Iubirii în linieră a Nației Române - și Nașterii 1918. Scada regăsea iubirea, din cauza epidemiei de gripă spaniolă. Cu neazurile mele, cu boala și marea stăci melă, abia la 5 Dec. noaptea m'am abaterat ca turistului:

"Venerabil Comisar de Secară, Subsecretar, Coșel Jumanca, învâțător la școala confesională gr. or. română din Caraculbas, reintorcându-mă acasă din război, vă rog să lăsați a mea la comunitate parcurerea mea la post și să lăsați voita a dispune să mi se lichideze leafa impusă cu celelalte comunități".
Comara mea se găsește înregistrată la Comisar, sub nr. 6522 din 8 Dec. 1918.
Cauza este pusă în discuția comunității noastre la 20 Decembrie 1918.
Decizia comunității este următoarea:

"Nr. 6522 Gr. ex. 1918.

"Comunitatea Coșel Jumanca din loc aduce la comunitate ca reintorcându-se din război, și după parțial cău și se rogă pentru lichidarea salarului.

"Comunitatea Coșel Jumanca și și scupe parțial cu 1 Ianuarie 1919 parțial la școala noastră confesională din loc, îndrumându-se episcopie parțială a-i solui comunității învâțător salarul regulat. Comunitatea ajutor Comar călțen se dispunerea de parțial și de la școala noastră confesională,

Tot la data de 5 Dec. 1918, am făcut o comar - ~~comar~~ ^{scara}, în comunitate hotărâta, solicitând restanța mea de leafă, pe cei trei ani de război. Aceasta comar este înregistrată la Comisar sub nr. 6523 - 1918.

Cauza aceasta este dusă la sediinta ceua-
tului scolar alba la 22 Aprilie 1919. Reffe-
rent al inculpatului scolar este al meu de
Colonel Cornescu. I-au murise inca in trauma,
de la suferinta:

"N° 6523 Sc. ex 1918.

"Invatatorul Colonel Gheorghe din Loc, subterme
dotta 5 sec. a. l. corosa sa repetitose la cererea
salariului neplatit pe Jani, din 1 Ianuarie 1916
pana la finea lui Decembrie 1918.

"Angaja se transpune protopoparhitorului
in ceea, sa comitetul parohial sa se pronunte
in cauza lichidarii competintelor venute de
invatatorul Colonel Gheorghe.

"Sediinta din 22 Aprilie 1919."

In acesti timp m'au adresat si comi-
tetului parohial, cu data de 21 Februarie 1919,
dupadue a parte din textul acestei corosi:

"Lucă din 1 Ianuarie 1916, fiind eu în
nărbai, n'a detras familiei mele si bag salariul
meu si nu n'a platit timp de trei ani, până la
siintarea mea acora si releasa portului
in primise. Mi n'a lărat familia in toate
miserii, fără să se fie făcut cauză de motivu-
rea ministerului de culte si instructiune publice
nr 720.000 din Sept. 1914, care garantează, pe
seama familiilor invatatorilor neplatiti,
tot salariul si toate competintele invatatorilor
corespundentele gradului de salarizare din care
face parte. Salariul neplatit in acesti trei ani
face suma de 6080 corone ... Siintarea salariului
a atras dupa sine si pierderea ofiterului de stat
in considerabila suma de 6000 corone, făcându-
mi se astfel a pierdere de mai mult de 12.000 cor.

"Organele statului, care au decis intarea sa-
lariului meu, n'au avut nici a si adaptare
n'a facu aceasta. Forțele militare competente
n'au adus nici cind, nici a reținut in contra
meu la militar, care să tragă după sine
pierderea salariului, dar nici măcar eu nu
nici a actiune n'a fost deschisă in contra mea
pe motivul că eu fi călău legile militare.

"Am rogat Vicepreședintele Comitetului de Cercetare să revină asupra deciziei luat. Cereasa mea inițiativă nu a fost luată în seamă. Cu unu sau două săptămâni, în urmă, în urma discuțiilor asupra familiei, mele în decurs de trei ani, am găsit și am ^{am} găsit un mijloc, care ajunge în imposibilitate de a mai trăi. Toate datoriile adunate în acest timp rămân acum să fie plătite, iar datoriile rămase sunt înscrise, față de neîncrederea comitei de 163 lei și 66 bani, cât e salariul meu acum.

"Am rugat Onor. comitetul parohial, ca luând în considerare dreptul meu legal la salariul de 6080 de lei, să lăture voiașcă a lua decizie în cursă și a cere aprobarea Sinodului parohial și a Vicepreședintelui Comitetului de Cercetare, să mă plătească restanta acestuia, care pe drept mi s'a spus și la care eu nici nu pot să mai pot să renunț."

Comitetul parohial încredințând cauza unei comisii, deosebi din rândul său, spre studiere. Această se întrunesc în ziua de 2/15 Mai, sub prezidențiu profesorului Dr. Dimitrie Ciolacu, având notă pe invitaționalul profesorului Teodor Ciocă și aduce următoarea hotărâre:

"Comisiunea notată aflând de întemeiată cauza inițiativă a lui Gheorghe Gheorghiu propune ca comitetul să îndrume apăsător să se plătească numai de la comitetului inițiativ toate competențele sale de salarii legale, specificate în lista atașată."

"Protocolul" luat în judecătoarea comisiunii parohiale, pe date de 8/21 Iunie 1919. Acest raport al profesorului Dr. Dimitrie Ciolacu, prezidențiu comisiei, comitetului sau Comisiunii studii și instruirea poartă o copie în original și în două copii pe care să se plătească salariul meu, este foarte fidel redată. Se cere să se copieze în

integritate;

"Constată că există paraliză!"

"Satisfăcând necesitățile primite, am
putut să înaintăm în slăbitorie, pentru că
a fost în vederea comisiunii locale, trimisă
în 2/15 Maiu a.r., — pentru să examineze
serial comisiunii adus în cauza salăului
substanțiat în tot hospital din partea învătăta-
rului local Jovanova de la noastra
din loc.

"Serial comisiunii a fost adus în una-
nimitate, după ce au fost consultate toate
dispozițiile în vigoare referitoare la com-
petențele învățătorilor învățați.

"Cu cele ce urmează văd că s-a justificat
hotărârea unanime a comisiunii.

Văd. Comisiunii și cercam într-un
sens de cel, explicabil în fine partea ei
ce văd că să înțeleagă situația critică
a Românilor de dincoace, mai ales în poraj-
ma Aulară de ră-bai din partea Rego-
lului român — ce decizal să se dăta 11
Iunie 1915 N° 7303 Sc., dispune să
colarul învățătorului învățat local Ju-
vanova, "să se țină în suspens" pe
motivul că "numitul învățator" nu este
cu local "să" și înducându-se episcopis para-
liză să se țină în suspens salăului.

"Văd. Comisiunii deșigur în noua ver-
sionă să numitul învățator să fi decretat
de procedat astfel, fără să fie acceptat
ca amuata unguă să-l deșure ca atare.
Amuata unguă și la 1 Iunie 1917, va să
rădă aproape la 2 ani după înțarea colo-
rului învățătorului din partea Văd. Com-
isiunii, însă nu a știut de subitațiunea
lui, ceea ce vede din răspunsul dăta
1 Iunie 1917 N° 60 al Comandantului
reg. 8, cămă numitul învățator și-a
apartinent, răspuns ce i l-a solicitat ep-
iscopis lui.

"Stând deci lunarul astfel și nefiind
numitul învățător nici până la sfârșitul
războiului declarat director, învățătorul
P. Zamana are drept nediscontabil la toate
competențele sale de învățător invocat.
Are deci drept pe anii:

1916	în	salari	ca	1600	în	beneficiu	de	conținut	3600
1917	"	"	"	1600	"	"	"	"	3600
1918	"	"	"	1800	"	"	"	"	3600
				5000					7080

Diferența de 200 lei în salariul pe anul
1918 este justificată prin ordinea
min. dată 28 August 1918, N° 154.000 (v.
Ghidul Hărțoș N° 2 din 1918), care ma-
difică legea de salarizare din 1913, redu-
când anii de serviciu ai diferitelor clase și
grade de salarizare, la nivelul acestei re-
ordinări, nu după 12 și după 9 ani de ser-
viciu în învățământ în clase III, IV, V și
VI, în suma de 1800 lei. Această ordi-
nare are putere retrogradă până la
1 Ianuarie 1918; deci în v. P. Zamana
care are 11 ani de serviciu — a fost întri-
t în ser. 1907 — beneficiar în beneficiu
deja început cu 1 Ianuarie, de 1800 lei,
de fapt încă nici 22, la mijlocul anului
1919, nu beneficiază de această compe-
tență legată a sa.

"Conform acestei ordonări și compe-
tențe pe anul 1919 suma de 200 lei anual —
câte 10, 60 lei lunar — în total deci pe
lunile Ianuarie — Iunie o.c. 100 lei.

"Competențele învățătorilor invocați
sunt precizate în ordinea minis-
terială de sub Nr. 120.000 din 1914
(v. "Nipitanul" Lajja N° 37 din 10 Sept
1914.)

"Pe anul acestei ordonări, totuși in-
vățătorii mobilizați nu au decât
și la ajutoarele de stat extraordinare,
care în cei trei ani sa fi făcut 6000 lei.

cazului familia învătătorului cu rigo-
 ranta ar fi obtinut-o, daca Ven. Comitetul
 nu-i scita colarul. Invătătorul P. Jumanca,
 in petital sau in vedea pretentivne si
 asupra acului scama, dar sunt convinge,
 ca deca si-ar validata-o inaintea fa-
 miliei civile, sustinătorul de scoli
 ar putea fi constrans la despăgubire.

Pretentivnea învătătorului, exprima-
 ta in rugarea adresata Ven. Comitet par.
 este deci urmatoarea:

- in colar . . . . . cor 5000 -
- in bani de scolaritate . . . . . " 1080 -
- in diferenta pe Ianuarie - Iunie 1919, 100

suma 6780 cor.

caz pretentivne, fiind motivata si justifi-
 cata, propun sa i se lixiviera fara amandue,
 Caranubea, la P/zi Iunie 1919

J^r Simion Ciobaca

presedintele comisiunii locale

Ata mai tacut tai lami. Istea la 7/14
 Septembrie se prezinta cauza in vedea
 comitetului parohial. Se decide: "Sa se
 dea învătătorului Pache Jumanca, cele-
 rul scolar cu incepere de la 1 Ianuarie 1916"

Insiad in cauza intrarierea cu casa
 se luaua agendele la comitetul nostru
 parohial, am insistat pe langa preta-
 parohialul studei ghidii, parohialele
 comitetului parohial, comitetul ofi-
 cial parohial si parohialul, am
 insistat pe ducerea din nou sa la dea
 uns. Si am redactat cu incuvi raport-
 tul catre comitetul, i l. am dat sa-l
 sunese si am dars ese singur actele
 la comitetul in ziua de 13/26 Sept.
 1919.

Constitutul discesan, în sedința din 8/11 Oct.
1919, decide, Tab. N° 2509-1919.

"Hotărârea comitetului parohial din
Caracul, data 1/14 Sept. 1919, cu care s'a decis
ca să se deie învățătorului Pavel Zamara
salariul restant cu încopere dela 1 Ianuarie
1916, se aprobă.

În raportul meu, în simplitate mea amărăciune,
am făcut o lungă plângere Consiliului Sivi-
gent, comitetul helidat noastre administră-
tive. Mesajul meu făcut o înaltă sumă după
ce stăpânirea noastră rusească și-a sistat
activitatea și și acuză plămînilor noastre li-
mitate, numai atunci am putut face, și am
cum numai Consiliului dirigent, și am ară-
tat doară o stare de fapt, o "năpăstă" ce
și-a dat unui fapt de drept din comitate singu-
rască, ca să înțelegeți serviciul răscolit și
măsurat și nu de justiție militară singu-
rască, căci și de unul, care strălucite
în plină lumină națională, după ce fusese
mucăta doasă în mâinile stăpânirii
dela Budapesta.

Consiliul Dirigent, Decretul ultimei și al
sintetizării publice cu ord. N° 12988/1919,
Art. 11, dispune să mi se plătească, toate
ajutoarele de stat, care și-au acordat învăță-
torilor confesionali, în cursul anilor de război.
Vădindu-mă căla trimis preceptatului regel român
dela Caracul.

Cu date de 2 Ianuarie 1920, și minimal
de mai sus se trimite Biroului de școli
dela Lugoj, respectuosă adresă:

"Domnule Revisor, În legătură cu
raportul înaintat vobis N° 2909/1919, și se
trimite copia motivului adresat preceptiei
regale române din Caracul, cu plămâ-
nile semnate, 1. Trăgătorul de sorgenti
și și clarifică situația față de faptul de pen-
sione, 2. Să raportezi, de sorgenti, la nes-

puțină, sintaxa coloaneli în înțelesului
Căsel Germana și a observat § 22, 23, 24, 25
Art. de lege XXVII. 1907 și sintaxa este se află
cum se revizorat, să se înmănușă copiele
autentice.

"competințele de vobas dela hierarhia,
prințipalele unicitul învătător, cât a fost
suspendat din oficiu."

În urma unui mișcări înaintat de mine,
comitului dirigent, raportul veltelor și al
Instrucțiunii publice, cu N° 12988 din 27 ianua-
ria 1920 / 1919, se adresează Comisiunii
de hierarhie din Caracanhas, la 2 Ianuarie
1920: "Venerat Comisiunii, Sunteți poftiti
a ne da deciziune asupra suspendării inv.
gr. nr. Căsel Germana din Caracanhas, adresa
prințipal B. Krasna N° 7304 din 11 Octom-
vrie 1915 și 4088 din 11 Sept. 1917.

"Să ne dați deciziune să din ce motiv și a
suspendat și să pe timpul cât a fost sus-
pandat prințipal și-a ulterioar colabul. ?
La suspendarea observatorului procedura
ceretării disciplinare prevăzută de art. XXVII
- 1907 a leg. magare și sintaxa ?

p. Șeful comitului: Ghiliv.

Comisiunea din Caracanhas, sub N° 90/1920
raportarea ... "să înmănușă tronul Căsel Ger-
mana din Caracanhas și a fost suspendat
din postul său. Menționatela deciziune se referă
suspendarea lichidării competențelor un-
icitului învătător dispărut sintaxa timp
și soluție după necorespunderea postului
său la 1 Ianuarie 1919 în sintaxa.
Finam să ascutăm să substatentul
unicitului învătător asemenea a fost re-
ținut și astfel comuna hierarhia, să
a avut să suprate îndoită reacție,
"Nușăm totodată Comisiunea să
în hierarhia a ne învătător deșfăș
măgare emanării președintelui demnă ova tră
necesiari."

Se urmează să mă opresc o clipă la răspun-
sul comitetului, dat comitetului dirigent,
referențial cauzei este de Corneliu Coman.

În fine de datorită să să amintesc
și substituția meu devenea a fapt
reținut și astfel comuna linciană
a avut să suporte îndoită sarcină."

Era permisiunea de vedere al celor de la comitet,
să mi se plătească doar se rămânese
din plata suplimentului, ... un fel de
pensiune. Și mai cuprinsă și un fel
de rătăcire răspunsul comitetului în
fața de mai sus. Sarcina cea mai bun-
ă digne aceasta e ultima fază:

"Regimul lincian Comitetul perut să
linciană a ne instituită despre origi-
nea emanării prețurilor din cauza
necesari."

Se înțeleg să ofe cine și-a instituit
pe cei de la comitet dirigent de situația
mea. După părerea lor comitetul a abster
și poate se gândeau și ^{la} înșurub ce a fi
fapt să mi se aplică prețurile create, dar
era prea târziu. Nu mai făcuse parte
din subordinea lor. Cu "Secretul" N° 15544-
1919, din 30 Sept. 1919, prețurile normat
în vătător titular la prețurile
de stat din Coman.

Și s'a plătit toată rătăcirea în prețurile
linciană. În acest lung timp de tără-
lăcă bunul se dezvoltase mult. Comu-
na ajunsese de stahă vlahă. Statul român
se gălăușise și nu au sîntat o fapt răficient
la moneda să să se gălăușise. Totuși
rătăcirea aceasta mi-a fost de lucru folos,
mi-au adăugat datele toate, înalțur
inoprecuantul contrastat pentru comitet
mea cași, la anul 1909. Măsură mi-au ala
cu stăți, din rătăcirea de necesari,

*

Scutura mea din anuata unguriana a pres-
cupat si comitetul asociatiei invatatorilor
de stat si comunali: Krass-Siroény városi
tanítóegyesület'. In sediinta ca tinuta in
zina de 25 Iunie 1948, facand o dovada ca-
ma asupra situatiei invatamantului din co-
mitat, intre altele, spune:

„Gladba vomelt 158 tagtarunk,
 kik közül többen arany viláségi éremet,
 hatronai érdemberezetet, I és II osztályú
 ezüst viláségi éremet s bronzéremet ér-
 demeltek is maguknak.

Sajnálatosul, ségyszerre kel bevella-
unk, hogy druki is óhadt soránk hírótt.
Zsumanka Cál, barátságos felkerti tanító
megfeledderve a kara iránti hőszgére,
átpartolt az oláhokhoz ségyszerre
arrá arra a tesztet, a melynek ő
érdemeltés tagja volt.

A válatmány meguetével fordul el
sluete-medett hártáratól s it mint arra
érdemeltent az egyesület tagjainak sorá-
ból títli, s az egyesületből híreketi.

Se románuti:

Au plecat la rărbai 158 de colegi, dintre
care multi au primit medalie de aur,
ceasa militara de vitejie, medalie de argint
si I si II de vitejie, medalie de bronz.

Cu părere de rău, eu ruine felurie
si reconstram ca sinte noi sa ghit
si un tradator. Lovel germana, invatator
confesional din Caransebes, sitându-si pe-
dinte fată de patrie, a trecut de partea vo-
lăhilor, adunând ruine asupra corpo-
ratiiei al cărei nedreun membru a fost.

Comitetul si intarese cu diognet dela
colegul lor rărbai si tavalu din rai-

ca nedreptul îl sterge din sirul membrilor
asociației și îl exclude din asociație".

Secretarul asociației, unghur fanatic,
mărea o minoritate noastră impativă rea-
mului nostru. Umbra înbrăcat în tărdea-
una în veseliul costum el nobilimei
maghiare ține și fulgera, în revista "Nep-
széki", al cărei redactor era, impativă
tuturor de care i se părea că nu sunt
leuri patriști; ... și a învârtit, că fie
scutit de înobilizare, în tot cazul ră-
boiului a stat așa, dând lecții de pa-
triotism altora.

Sovata îi are câte odată ironiile
săe. Sine incredulitatea prezidiului
asociației românești, eu - deciertorul nedrept
și trădătorul, trecut de partea valahilor,
am luat în primărie întreaga oarecă
vechii asociații unghurești. Am trecut și
pe aceasta în tot ce oarecă, ... de partea
valahilor"

Secretarul "egripidului" se ducea
în Fara unghurească. Rămăsesse numai
prezidiule, care era am cum se cade
și kuma Zöld József, membrul drăgă-
țului subaltern, care era de cum se
cade, de la cauza noastră din vara
anului 1912, la regimentul 8 de țărani.
Fanaticul Zöld a mai trăit ca pen-
sionar, în Lugoj și nu s'a scutit cu
nimic superior de cauzăteții săi ve-
lahi.

Sine arhiva - rămăse la noaptea din
Lugoj, am extras procesul verbal al
recluziei din Iunie 1918 și l' pășez, ce
în limba găitor, document al românilor,
limpede